

8.2. Lapse arengut ja tervist mõjutavate raskuste hindamine

Kogu juhtumikorralduse protsess keskendub lapse heaolu tagamisele ning abivajaduse vähendamisele. Lapse heaolu hinnates on kõige olulisem pöörata tähelepanu lapse arenguvajadustele ehk kuidas erinevad valdkonnad mõjutavad just lapse arengut ning üldist tervislikku seisundit. Sealhulgas keskendudes nii lapse vaimsele kui tervislikule seisundile.

Lapse arengut ja tervist mõjutavate raskuste hindamisel on vajalik analüüsida¹⁶ :

- 1. lapse tervise ja arengu kahjustuse mõju lapsele.** Aluseks tuleb võtta pere ajalugu, mil leidis või ei leidnud aset lapse tervise või arengu võimalik kahjustamine. Kindlasti keskenduda lapse varasematele trauma- ja kriisikogemustele. Lisaks keskenduda lapse praegusele tervislikule seisundile, esmasele hoolitsusele ja identiteedile. Lapse tervise ja arengu võimalikku kahjustust aitab välja selgitada lapse tundeelu ja käitumises ning peresisestes-ja välistes suhetes esinevate seoste olemasolule keskendumine.
- 2. vanemlikku toimetulekut ning vanemlusega seotud raskusi.** Vajadus on keskenduda vanemluse peamistele valdkondadele ehk kuidas tagavad lapsevanemad lapse esmase hoolitsuse ja turvalisuse. Tähelepanu tuleb pöörata ka vanematepoolsele lapse juhendamisele ja vajalike piiride seadmisele ning lapsevanemate emotsionaalsele kohalolekule.
- 3. individuaalsete ja perekondlike tegurite ja protsesside mõju vanemlusele.** Keskendutakse mõlema lapsevanema kui indiviidi toimetulekule, kuid ka pere laiemale toimimisele. Vajadus on analüüsida mõlema lapsevanema enda varasemaid lapsepõlvkogemusi ehk milline on olnud lapsevanemate enda lapsepõlv. Samuti keskendumine vanemate alkoholi tarvitamisele, narkootikumide tarvitamisele. Vajadus on hinnata ka pere praegust toimimist ehk millised on pereliikmete omavahelised suhted käesoleval ajal, kas on esinenud vägivaldset käitumist, kuidas toimub konfliktide lahendamine ja otsuste tegemine. Olulist rolli mängib ka see, milline on last ja pere ümbritsev laiem võrgustik.
- 4. keskkondlike tegureid.** Analüüsi aluseks on keskendumine pere elutingimustele, tööhõivele ja majanduslikule olukorrale. Analüüsi juures on vajalik arvestada kogukondlike teguritega ehk milline on kogukond, kus laps elab, millised on kogukonna ressursid ja puudused. Samuti kuidas on olukord vajaminevate teenuste kättesaadavusega konkreetses piirkonnas.
- 5. lapsele ja lapsevanematele vajaminevate abimeetmete rakendamist.** Seda on oluline analüüsida vanemluse vaatest ehk kui laps või pere vajavad täiendavaid abimeetmeid ja teenuseid, siis kas vanemad on suutlikud neid lapsele ja perele tagama. Näiteks, kas vanemad on suutlikud tagama, et laps jõuab teenusele kohale või kas nad teevad koostööd peretöötajaga.

Lapse tervist ja arengut mõjutavate raskuste hindamisel vastanduvad omavahel püsivad riskitegurid ja probleeme neutraliseerivad kaitsetegurid. Püsivad riskitegurid on need, mis põhjustavad probleemide jätkumise ja lapse abivajaduse püsimist. Probleeme neutraliseerivad kaitsetegurid vähendavad esil oleva riskiteguri mõju. Näiteks kui lapsevanemad ei taga lapsele vajaminevat emotsionaalset kohalolekut, kuid perel on väga tugev lähivõrgustik, mis toetab lapse toimetulekut keeruliste sõprussuhetega.

¹⁶ Bentovim, A., Cox, A., Bingley Miller, L., Pizzey, S. and Tapp, S. (2014) The Safeguarding Children Assessment and Analysis Framework. York: Child and Family Training.